

Fornåsa kyrka

Besiktning av kalkmåleri 2014-02-26
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Bild 1: Maria och Johannes på västra korbägen ovan valven, mitten av 1100-talet.

Sammanfattning och åtgärdsbehov

Sprickbildning i valven

I valvbågarna längs södra långhusväggen finns sprickbildningar, särskilt i den östligaste travén (bild 2). Dessa är noterades i vård- och underhållsplanen från 2003, men det går inte att avgöra om de har förvärrats sedan dess.

Åtgärd: Dessa sprickor måste bevakas, enklast genom att man sätter in så kallade gipsvakter på några ställen. De bör besiktigas årligen.

Bild 2: spricka i valvbågen över södra långhusväggen östligaste fönster.

Klimat och nedsmutsning

Valvmåleriet är något smutsigt, men det finns ingen anledning att genomföra en rengöring, vilket skulle innebära onödigt slitage på måleriet. Vid kalkmåleriinventeringen år 2003, konstaterades att väggradiatorerna orsakade svärtning, eventuellt bör de gamla radiatorerna bytas mot oljefyllda elradiatorer, men frågan om kyrkans klimat och uppvärmningssystem behöver utredas vidare.

Åtgärd: avvakta stiftets energieffektiviseringsprojekt under 2014.

Romanska kalkmålningar ovan valv

Målningarna på långhusvinden konserverades 2006 och synes vara i gott skick. Målningarna över koret är svåråtkomliga och besiktigades inte vid detta tillfälle, men Sten Petersons inventering från 2004 anges att korvinden behöver städas.

Åtgärd: vid takomläggningen 2014 skyddas de romanska målningarna, i samråd med antikvarie. I samband med detta flyttas också takluckan till korvinden för lättare åtkomst till denna.

Beskrivning av kalkmåleriet

Absid

Rester av ornamentik i korets östfönster.

Kor

Målningar från första hälften av 1400-talet, frilagda 1955-56. Måleriet är tillkommet i två eller tre olika omgångar, och består av geometriska former och bladornamentik på valvribborna. I varje valvkappa finns figurer målade (bildbilaga fig. 5-8).

Bild 3: interiör mot öster

Långhusets östligaste valv

Måleriet dateras till tiden före 1450. Dekor på valvribborna, liknande den i koret. Kring valvhjässan en ring av breda blad. I östra valvkappen framställs Kristus som domare på den yttersta dagen, flankerad av Maria och Johannes Döparen (bildbilaga fig. 9). Övriga valvkappor är försedda med rundlar med fragmentariska scener, enligt Nisbeth framställningar av sex av den yttersta domens femton förebud (bildbilaga fig. 10-12).

Långhusvinden

Målningar från andra hälften av 1100-talet (bildbilaga fig. 13-16), konserverade av Anna Henningson 2006.

Korvinden

Medeltida puts på alla väggar från valvkappan och upp till varierande höjd, mest bevarat på östväggen. Målningar från andra hälften av 1100-talet (bildbilaga fig. 17-25), skadade vid takomläggningen 1901, konserverade vid okänt tillfälle efter 1956.

Bild 4: långhusvinden under gångbron, vy mot väster.

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-03-21, reviderad 2014-06-17
Granskad av Eva Ringborg

Källor

Borelius, Aron 1956: *Romanesque mural paintings in Östergötland*.
Fredriksson Arkitektkontor AB 2003: Vård- och underhållsplan Fornåsa kyrka.
Nisbeth, Åke 2006: *Fornåsa kyrka*. Linköpings stifts kyrkoberivningskommitté.
Peterson, Sten 2003: Kalkmåleriinventering, Linköpings stift.